

مراسم رونمایی پژوهش «تحلیل و بررسی استراتژیک بندر چابهار: روابط افغانستان - هند - ایران»

۲۷ حوت ۱۳۹۶

AISS-R-011-2018

www.aiss.af

@AISS_Afg

@AISSAfghanistan

مراسم رونمایی پژوهش «تحلیل و بررسی استراتژیک بندر چابهار: روابط افغانستان - هند - ایران»

۲۷ حوت ۱۳۹۶

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان از پژوهش جدید خود تحت عنوان «تحلیل و بررسی استراتژیک بندر چابهار و تاثیر آن بالای روابط افغانستان، هند و ایران» به روز یکشنبه ۲۷ حوت ۱۳۹۶ برابر با (۱۸ مارچ ۲۰۱۸)، با حضور برخی سیاستمداران، دیپلمات‌ها، اساتید دانشگاه، فعالین مدنی و اصحاب رسانه رونمایی کرد.

گرداندگی این مراسم را آقای نذیر کبیری، پژوهشگر مهمان انستیتوت به عهده داشت. آقای عبدالقدیر متفی به نمایندگی از نویسندگان این گزارش در مورد یافته‌های اصلی این تحقیق صحبت نمود. داکتر عبدالله عبدالله رییس اجرائیه حکومت وحدت ملی، آقای محمد رضا بهرامی سفیر جمهوری اسلامی ایران و آقای من پریت ووهررا سفیر هند در کابل نیز از سخنرانان اصلی این برنامه بودند که هر کدام به نوبه خود بر اهمیت اقتصادی و سیاسی بندر چابهار صحبت نمودند.

در آغاز این مراسم دکتر داوود مرادیان، رئیس انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان حضور میهمانان را خیر مقدم و سال نو خورشیدی را برای همه کشورهای که از نوروز تجلیل می‌کنند به شمول کشور هند، مبارکباد گفت. او افزود که بندر چابهار نه تنها برای افغانستان، ایران و هند از اهمیت زیاد برخوردار است بلکه این بندر به نفع همه کشورهای منطقه می‌باشد، چون زمینه سرمایه‌گذاری و همکاری‌های اقتصادی را برای همه کشورهای علاقه‌مند فراهم می‌سازد. دکتر مرادیان در مورد روابط تاریخی سه کشور یادآوری نموده و ادامه داد امیدواریم روابط سه کشور در قرن ۲۱ نیز به به اساس واقعیت‌های موجود شکل بگیرد.

آقای عبدالقدیر متفی که به نمایندگی از نویسندگان پژوهش صحبت می‌نمود، از روابط و همکاری تاریخی در عرصه تجارت میان سه کشور افغانستان، ایران و هند یادآور شد. او روابط تجاری فعلی افغانستان با کشور هند را پرچالش توصیف نموده و کشور پاکستان را دلیل اصلی خواند. آقای متفی اظهار داشت که پاکستان از لحاظ جغرافیایی به موقعیتی قرار دارد که دسترسی افغانستان به کشورهای دیگر منطقه بویژه هند را مشکل نموده است.

بنا براین، بندر چابهار و بنادر غربی هند به گونه‌ای مستقیم وصل می‌باشد و این یک راه مواصلاتی ارزنده برای سه کشور و یک قدم مثبت در راستای ادامه مناسبات تجاری و بدون دخالت پاکستان خواهد بود. پیامدهای اقتصادی بندر چابهار برای سه کشور بزرگ و حیاتی خواهد بود. گسترش این بندر و زیر ساخت‌های ترانزیتی این امکان را فراهم می‌سازد تا کشورهای منطقه و آسیای مرکزی به شمول افغانستان و ایران منابع طبیعی شان (معدن، انرژی) را از این طریق به بازارهای هند که یکی از اقتصادهای بزرگ منطقه و نو ظهور جهان است، صادر نمایند.

هند نیز برای رشد اقتصادی خود نیازمند انرژی و مواد خام مورد ضرورت کشورهای متذکره می‌باشد. بندر چابهار به انزوای اقتصادی هند از کشورهای آسیای میانه که از سال ۱۹۴۷ در گرو موقف غیر دوستانه پاکستان بوده است، خاتمه میدهد و در درازمدت روابط تجاری هند توسعه یافته و با اروپا و روسیه وصل خواهد شد. این به مفاد همکاری های بیشتر برای افغانستان، ایران و هند خواهد بود.

ایران یک منبع خوب برای تولید و صادرات انرژی می‌باشد. در این راستا ایران می‌تواند نقش یک شاهراه و پل ارتباطی میان کشورهای آسیای میانه و هند باشد. علاوه بر این هند امیدوار است تا انرژی ارزان و مواد خام افغانستان برای مارکیت های هند مهیا نماید.

افغانستان از نگاه منابع طبیعی یک کشور غنی می‌باشد. بر اساس نظرسنجی جیولوژیست های آمریکا منابع موجود قرار ذیل می‌باشد:

مس ۶۰ میلیون تن، آهن ۲,۲ میلیارد تن و ۱,۴ میلیون تن از مواد معدنی نادر از قبیل لانتانیم، سریم، نئودیمیم، المونیم، طلا، نقره، روی، جیوه و لیتیوم. برعلاوه مواد معدنی کمیاب دیگر به ارزش ۸۹ میلیارد دالر در ولایت هلمند وجود دارد که ارزش مجموعی منابع طبیعی افغانستان بین ۱ تا ۳ تریلیون دالر تخمین شده است. طبق سروی انجام شده، یکی از دلایل عمده باقی ماندن وعدم استفاده از چنین ذخایر معدنی در یک کشور نبود اتصال به یک اقتصاد عمده و راه های ارتباطی گفته شده است. با رونق گرفتن بندر چابهار این مشکل تسهیل خواهد شد. منابع موجود در افغانستان توانمندی این را دارد تا موتور اقتصاد مدرن را سریعتر نموده و فراتر از کشت خشکاش گام به پیش بگذارد. و هم‌چنان می‌تواند راه مواصلاتی خوب برای مواد نفتی بین آسیای مرکزی و

کشورهای خلیج باشد. تجارت مواد خام از قبیل آهن و آلومینیم تاثیر زیاد بالای اقتصاد، سیاست و جامعه افغانستان خواهد داشت.

هدف از این پژوهش نشان دادن یک نقشه راه و چگونگی ایجاد روابط استراتژیک بین سه کشور افغانستان، ایران و هند می باشد که این می تواند یک گام مثبت برای تطبیق توافقنامه و عملی سازی بندر چابهار باشد. یگانه راه عملی سازی این پروژه عبارت است از تطبیق و راه اندازی ترانزیت میان سه کشور و توافق سه کشور افغانستان، ایران و هند.

رشد و توسعه شرکت های کوچک و متوسط و سرمایه گذاری مستقیم خارجی مهم ترین عناصر در جذب سرمایه می باشد که این خود باعث کاهش فقر و رشد کارآفرینی در کشورهای در حال توسعه می شود. بندر چابهار برای افغانستان یک فرصت مناسب است تا منابع خود را به مارکیت های بزرگ صادر و از این طریق نقش خود را در تقویت اقتصاد جهانی ایفا نماید. توسعه و سرمایه گذاری بالای بندر چابهار در کنار رشد اقتصادی کشورها و بهبود وضعیت امنیتی، زمینه کارآفرینی قابل توجه را نیز فراهم می نماید.

بندر چابهار نقطه عطف در ادغام افغانستان در تجارت منطقه ای و جهانی است و برای به دست آوردن سود از این موافقت نامه ها، افغانستان باید آماده بهره برداری از فرصت های ایجاد شده باشد. حکومت افغانستان متعهد به سیاست های تجاری و یکی از موافقان و طرفداران حفظ تعرفه نسبتا پایین برای افغانستان است. یکی اولویت های حکومت افغانستان حفظ و گسترش روابط اقتصادی و تجاری با کشورهای منطقه است که با اتخاذ سیاست های مناسب و همکاری کشورهای دیگر برای از بین بردن و تسهیل موانع موجود تجارت منطقه ای و جهانی، بازرگانان و کارخانه داران افغانستان قادر به همکاری در مرزهای چندگانه خواهد بود. بندر چابهار فرصت مناسب سرمایه گذاری در هر دو زمینه اقتصادی و اجتماعی را فراهم می سازد و هم چنان از این طریق مناسبات تجاری و روابط میان ملت ها را نیز گسترش می دهد.

داکتر عبدالله عبدالله رییس اجرائیه حکومت وحدت ملی افغانستان یکی از سخنرانان دیگر این محفل بود:

داکتر عبدالله عبدالله در مورد دیدگاه حکومت افغانستان در قسمت بندر چابهار صحبت کرد و گفت که پروژه چابهار یک فرصت عالی و رفاهی برای مردم افغانستان، هند، ایران و کشورهای آسیای میانه می باشد. پیشنهادات مطرح شده در این گزارش توسط سه کشور جدی گرفته خواهد شد. کشورهای منطقه روابط تجاری و مردمی تاریخی را پشت سر گذاشته اند، روابط میان کشورهای منطقه ای نباید تنها به تجارت محدود گردد، بلکه باید روابط میان مردمان ملت ها و تبادل دیدگاه میان نخبگان کشورها داشته باشیم. بندر چابهار یکی از فرصت های عالی و کم نظیر برای بهره برداری اقتصادی میان کشورهای منطقه می باشد. موقعیت جغرافیایی افغانستان این کشور را دچار یک سلسله نارامی ها و بی ثباتی ساخته است. اما موقعیت افغانستان می تواند فرصت های زیادی را نیز

خلق نماید. تجارات و راه موصلائی برای افغانستان که کشور محاط به خشکه می باشد از اهمیت زیادی برخوردار می باشد. ما در گذشته در این زمینه با مشکلات جدی مواجه شدیم و امیدواریم بر تمام چالش ها فایق آییم و نیز خوشبین هستیم تا اصطکاک های بوجود آمده میان افغانستان و پاکستان حل گردد. این یک واقعیت انکار ناپذیر است که افغانستان نمی تواند به یک مسیر که همان راه پاکستان است متکی و وابسته بماند. امیدواریم با توجه به احترام متقابل و منافع مشترک مشکلات میان دو کشور حل گردد. زیرساخت های افغانستان در دوران جنگ از بین رفته است. دولت افغانستان متعهد به برداشتن و کاهش موانع تجاری است که از جمله شامل تعرفه پایین می شود. ما چنین توقع را از کشورهای دیگر نیز داریم. برای رشد اقتصادی ما باید در قسمت زراعت و تولیدات داخلی اقدام نماییم. افغانستان باید وظایف خود را در زمینه انجام دهد. کارهایی انجام شده ولی کارهای زیادی را باید انجام داد. دولت برای رشد اقتصادی کشور باید سکتور خصوصی را حمایت نماید و موانع را که سد راه آن است بزداید؛ فساد گسترده و مشکلات فرهنگی از جمله موانع می باشد. افغانستان در عرصه زراعت و منابع طبیعی یک کشور غنی می باشد. از طریق همکاری سازمان های منطقه ای و بین المللی که در این راستا فعالیت می کنند- مانند سازمان همکاری منطقه جنوب آسیا، قلب آسیا و روند استانبول و همکاری اقتصادی منطقه ای آسیا نامبرد. در حال حاضر افغانستان می تواند با مشکلات کنار بیاید و همکاری و روابط قابل توجه با دیگر کشورها دارد. همکاری های اقتصادی در صدر کار دولت قرار دارد. البته ما تلاش هایی را برای بهبود و رشد صنایع دستی و اقتصاد محلی در گذشته انجام دادیم و برنامه های را نیز روی دست داریم تا بتوانیم موازنه را بین واردات و صادرات کشور ایجاد نماییم. پروژه هایی نیز با همکاری کشورهای منطقه در حال تطبیق شدن است که آنها عبارت اند از: پروژه تاپی، کاسا یک هزار و راه آهن که با بهره برداری از این پروژه های اقتصادی روابط و همکاری ما با جهان بیرونی بهتر از گذشته خواهد شد. ما از پژوهش جدید انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان تحت عنوان « تحلیل و بررسی بندر چابهار و تاثیر آن بالای روابط افغانستان، ایران و هند» قدردانی می نماییم و امیدوار به همکاری های مشترک میان تمام کشورها می باشیم.

جلالت ماب محمد رضا بهرامی، سفیر جمهوری اسلامی ایران سخنان اش را با تبریکی نورز آغاز نمود و کار مشترک پژوهش گران و انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان ارزنده خواند. او ابراز امیدواری کرد که از یافته های این پژوهش در زمینه عملی سازی و بهبود همکاری ها در قسمت بندر چابهار استفاده بهینه صورت گیرد. پروژه چابهار یک پروژه بسیار مهم است که می تواند به عنوان یک چارچوب برای همکاری منطقه ای مورد استفاده قرار گیرد. این پروژه یک نقطه کلیدی در جهت ارتباط و نزدیکی کشورهای منطقه می باشد که سهولت های زیادی را برای رفاه اقتصادی ملت ها فراهم خواهد ساخت. به نظر من ما فرصت های زیادی در این منطقه داریم که باید کشف شود. همکاری های منطقه ای جهت تحقق پروژه های اقتصادی همچون تاپی، کاسا یک هزار و چابهار پروژه های نه تنها تجارت میان کشورها را تسهیل می کند بلکه زمینه ساز تبادل فرهنگی و همکاری های امنیتی نیز خواهد

شد. من بسیار خوشحالم که شاهد پیشرفت در برخی از پروژه های منطقه ای هستم. باید یاد آور شوم اینکه راه آهن پنج کشور یکی دیگر از مهم ترین پروژه های اقتصادی منطقه ای بعد از چابهار خواهد بود؛ با تطبیق این پروژه روابط تجاری میان کشورها سهل تر شده و تعرفه ها نیز پایین خواهد آمد. با توجه بر بندر چابهار ما سعی کردیم تا سهولت هایی برای تجاران افغان ایجاد نموده و اعتمادسازی نماییم و گفتگوی سازنده با مقامات افغان نیز داشتیم و امیدواریم که گفتگوی ما ادامه پیدا کند. ما قبلا در برخی موضوعات و همکاری ها در قسمت بندر چابهار و استخراج معادن با مسوولین افغان صحبت نمودیم که نتیجه بخش و مفید بوده است. از آن جمله برای تاسیس کارخانه جات در بندر چابهار جهت تولید فولاد که می توان از آن به عنوان تولیدات مشترک دو کشور یاد کرد، گفتگو کرده ایم. این مربوط به پروژه سنگان می شود که اخیرا بین ایران و افغانستان روی آن بحث صورت گرفته است. ما از پیوستن کشور های دیگر به شمول ایتالیا و قطر به این پروژه استقبال می کنیم. در حال حاضر حجم معاملات بین افغانستان و ایران بالغ بر چند میلیارد دالر می رسد که نرخ تجاری و درآمد مهاجران مشمول آن است. سال گذشته ما ۲۵۰۰۰۰ ویزه برای اتباع افغان صادر نمودیم، ویزه صادر شده امسال به ۴۰۰۰۰۰ می رسد که خود نشان دهنده روابط میان دولت ها و مردمان دو کشور است. ما نیاز به خدمات بانکی مناسب داریم که گفتگوی ما با مسوولین افغان در این رابطه پیشرفت داشته است، مناسبات بانکی بهتر یکی از ضروریات مهم و ابتدایی بهره برداری از بندر چابهار می باشد. ما امیدوار به برداشتن تحریم از سوی کشورهای دیگر بالای ایران هستیم که برای ایران خیلی مهم می باشد. مقامات عالی رتبه هر دو کشور به توافقات قابل ملاحظه ای در جهت همکاری های مشترک دست یافته است. ما مناسبات خود را به اساس توافقنامه های مختلف در ساحات همکاری و مذاکرات بین دو کشور تعریف کرده ایم که همکاری ها میان دو کشور ادامه خواهد داشت. ما معتقد هستیم که روابط میان دولت ها، روابط آینده هر دو کشور را تضمین خواهد نمود و این رابطه مبتنی بر احترام متقابل و منافع مشترک شکل گرفته است. در تمام عرصه ها ما باید به دنبال منافع مشترک باشیم. در آخرین دیدار با مقامات پاکستانی، جلالت ماب وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران تاکید بر حمایت از دولت افغانستان و زمینه سازی کشورها برای گفتگوی صلح دولت افغانستان با طالبان نمود. از دیدگاه ما صلح و ثبات در افغانستان به معنی صلح و ثبات در منطقه است. در پایان آقای بهرامی گفت " ما از تمامی کشورهای علاقمند برای سرمایه گذاری در بندر چابهار استقبال می کنیم. پروژه چابهار با هیچ یک از پروژه های دیگر در تقابل نیست. در منطقه فرصت های زیادی وجود دارد که باید از آن استفاده نمود که هر پروژه مکمل پروژه دیگر می باشد."

سخنران اخیر این برنامه جلالت ماب من پریت ووهرا سفیر هند در افغانستان بود. ایشان نیز سخنان اش با تبریک نوروز آغاز نمود و از فعالیت تحقیقاتی انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان بویژه گزارش بندر چابهار ستایش نموده و گفت « اقتصاد جوهر اصلی و اساسی این پروژه را تشکیل می دهد». پروژه چابهار نه تنها برای هند، ایران و افغانستان منفعت اقتصادی دارد بلکه برای سایر کشورها مانند آسیای مرکزی حتی روسیه و اروپا نیز خالی از

منفعت نخواهد بود. پروژه چابهار نه تنها برای کشورهای سرمایه گذار بلکه برای مردمان که در اطراف بندر زندگی می کنند مفید خواهد بود که قسمت های غربی افغانستان نیز از تطبیق این پروژه بهره مند خواهد شد. قسمیکه در گزارش آمده، منطق اقتصادی این پروژه برای هند روشن است؛ هزینه حمل و نقل و همچنین تاخیر زمانی برای ارسال هر چیزی به اروپا تقریباً ۵۰٪ کاهش می یابد. ما به آسیای مرکزی دسترسی نداریم. بنا براین، نزدیک ترین و با صرفه تری راه که ما را به آسیای مرکزی وصل می کند، افغانستان و ایران خواهد بود. دیگر هیچ جایگزینی وجود ندارد. در گزارش آمده تنها مبادلات تجارتي بین هند و آسیای مرکزی، می تواند به ۴۰۰ تا ۵۰۰ میلیارد دالر بالغ شود که این از نظر هند مهم و قابل توجه است.

منطق استراتژیک این پروژه برای ایران واضح می باشد؛ چون می تواند بنادر دیگر اش را که در قسمت شرق تنگه هورموز قرار دارد انکشاف و بهره برداری نماید. هیچ اتفاقی در آن منطقه نمی تواند بالای پروژه چابهار تاثیر بگذارد. این امر در مورد بندر عباس صادق نیست. افغانستان دنبال راه جایگزین که مسیرش کوتاه تر است می باشد. بهترین جایگزین و گزینه بندر چابهار است که تجاران افغان از این طریق به سادگی وارد بازار هند خواهد شد و این کوتاه ترین و ارزان ترین راه مواصلاتی می باشد. این وابستگی افغانستان را به همسایه ای که از این وابستگی جیوپولیتیکی استفاده کرده، کاهش داده و از بین می برد. اتصال به آسیای مرکزی، افغانستان، ایران و اتصال هند با دهلیز های اقتصادی شمال و جنوب دنیا که از طریق ایران امکان پذیر است، از نظر استراتژیک برای هند حایز اهمیت می باشد. وابستگی هایی که با هر پروژه فراملی و فرامرزی ایجاد می شود پیامدهای بیشتر از اقتصاد دارد و آن عبارت از تحکیم صلح است. در حقیقت یکی از مزیت های وابستگی این است که می توان به راحتی در مورد حل مسائل مورد مناقشه صحبت کرد. حل مشکلات زمانبر است، ولی همه چیز قابل مذاکره و حل شدنی است و ما نباید متوقف شویم و باید به تلاش های خود برای رسیدن به نتایج مطلوب ادامه دهیم. همه ی ما می دانیم که چرا در بندر چابهار و پروژه های دیگر که ایران جزو آن بود پیشرفت نداشتیم. اما در سال ۲۰۱۵، تغییرات بسیار مثبتی صورت گرفته است و همه چیز تغییر کرده است. ما یک دولت جدید در ایالات متحده با سیاست های خاصی برای انجام تجارت با ایران داریم. آسیب پذیری های مالی می تواند چالش های جدی در توسعه پروژه چابهار ایجاد کند. نبود زیرساخت ها یکی دیگر از چالش هایی است که می توان از آن نامبرد. ما نیاز شدید به راه های مواصلاتی و خط آهن به بندر چابهار داریم. بدون زیربناها ما نمی توانیم استفاده بهینه و مطلوب از چابهار داشته باشیم. تهدید امنیتی نه تنها برای بندر چابهار یک چالش است بلکه برای پروژه های دیگر نیز خطر آفرین خواهد بود. تا زمانیکه ما به وضع موجود امنیتی رسیدگی نکنیم این مشکل پا برجا خواهد بود. دیوان سالاری در ادارات یکی دیگر از مشکلات اساسی و مهم در این راستا می باشد و این اثر منفی بر روند عملی سازی پروژه می گذارد که هند نیز به این مشکل مواجه است. تجارب هند در چند سال پسین از عملی ساختن پروژه های پیچیده در مناطق مختلف از جمله افریقا، باعث بهبود عملکرد هند شده است؛ حداقل تا یک اندازه. همه چیز حل شدنی است. آقای ووهرا در

اخیر با خوشحالی گفت که نسبت به سال گذشته، هند ۲۰٪ ویزای بیشتر به شهروندان افغانستان جهت سفر به هند داده است. او یک بار دیگر تاکید کرد که نگران تاخیر در عملی سازی پروژه می باشد. مفاد اقتصادی و امنیتی این پروژه بسیار مهم است. بلی همیشه عوامل خارجی بالای چنین پروژه ها تاثیر گذار است. اگر سه کشور همکاری نزدیک و مشترک در این راستا داشته باشد، آینده این پروژه روشن خواهد بود.

برنامه با پرسش و پاسخ اشتراکنندگان خاتمه یافت.

